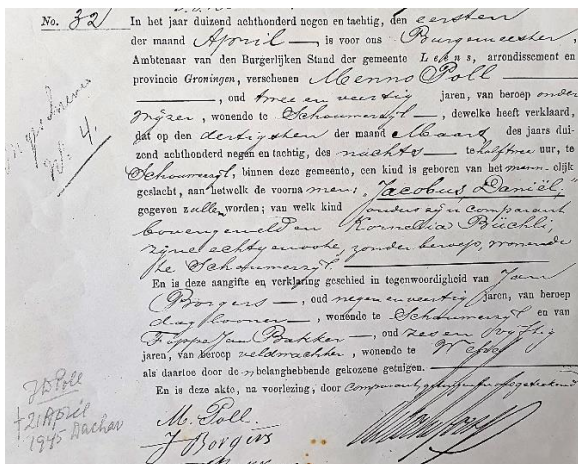

PRESENTATIE ANNEKE POLL OP 3 MEI 2023 IN OSG WEST-FRIESLAND

Ik ben Anneke Poll en ik ben de kleindochter van Jacobus Daniel Poll. Naast mij zit Arjen Rolaff, mijn partner. Mijn opa was de directeur van deze school vanaf **1934**. Toen de oorlog uitbrak ging hij het verzet in.

Opa wordt op **30 Maart 1889** geboren in Schouwerzijl. Dat ligt in Groningen. Daar groeit hij op met zijn twee zussen en vijf broers. Zijn vader Menno is hoofdonderwijzer.

Opa is veel buiten te vinden en houdt van de natuur. Hij gaat naar de kweekschool en als hij daar zijn diploma heeft behaald, gaat hij Nederlandse Letteren en Geschiedenis studeren. Hij haalt nog verschillende aktes.

Na op meerdere scholen in verschillende steden gewerkt te hebben, komt hij in **1917** in Dordrecht terecht op een meisjes HBS waar hij Pety Salm tegenkomt. En zij wordt mijn oma. Ze trouwen en krijgen twee zoons, Guus en Kees (mijn vader).

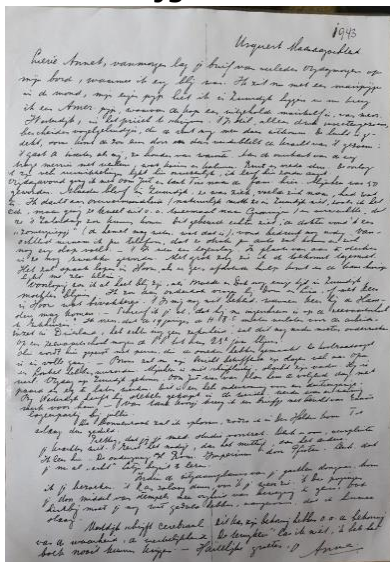
In **1929** gaat het gezin naar Deventer waar opa directeur wordt van de meisjes H.B.S. Daar wordt hun derde zoon geboren, Duk.

Helaas krijgt oma Pety in **1933** hersenvliesontsteking en overlijdt op 33 jarige leeftijd. Het jaar daarop verhuist Opa met zijn drie zoons naar Hoorn waar hij directeur van de R.H.B.S. in Hoorn wordt. Ze gaan wonen boven het postkantoor op de Grote Oost. Daarna wonen ze in de Eikstraat. Hun laatste adres is op de Westersingel nummer 1.

In **1939** trouwt hij met zijn tweede vrouw Riekje Toxopeus (foto rechtsboven). Als de oorlog uitbreekt sluit hij zich aan bij het verzet. Hij houdt zich bezig met onderduikadressen zoeken en inlichtingen verzamelen om zoveel mogelijk mensen uit handen van de Duitsers te houden. De bijeenkomsten van de Orde Dienst zijn bij hem thuis.

In **1943** wordt hij ook actief bij de verzetsorganisatie dienst Wim. De spionagedienst Wim begon in **1942** en werd vernoemd naar prins Willem van Oranje. Het spionagenetwerk ontstond, omdat meerdere mensen van de Belgische regering naar Engeland waren uitgeweken en daar militaire en politieke inlichtingen nodig hadden. Nederland, België en Frankrijk werkten samen om dit voor elkaar te krijgen.

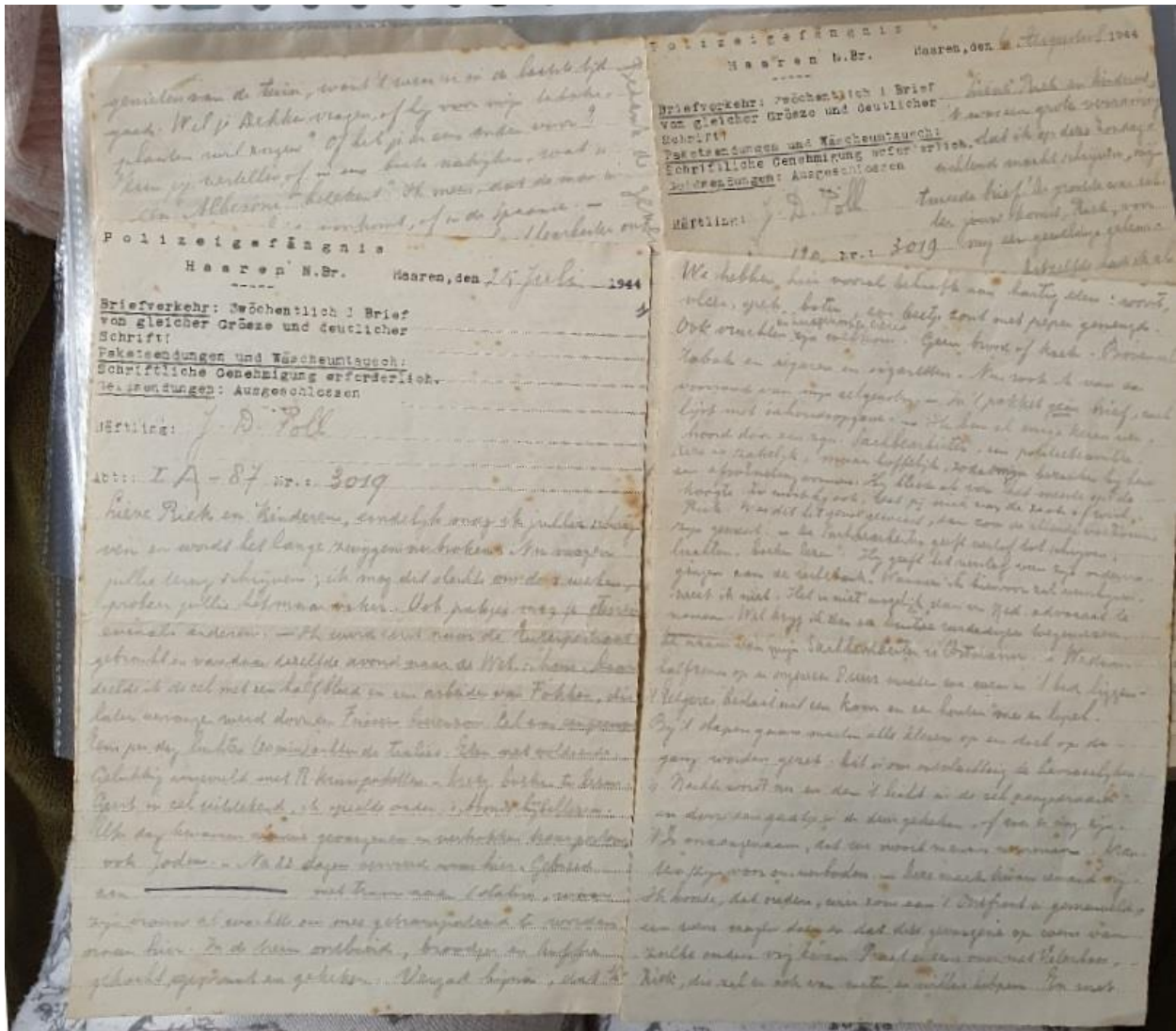
Na het verraad van een Nederlandse spion worden vele medewerkers van Wim opgepakt. Ze worden ter dood veroordeeld of naar kampen getransporteerd. Opa duikt onder, en schrijft vanuit zijn adres, waarschijnlijk vanuit Groningen, onder pseudoniem brieven aan zijn oudste zoon Guus. Hier op het Groningse platteland leeft hij even zonder de angst van de oorlog. Maar hij wil terug naar zijn leerlingen die gevaar lopen en naar Duitsland gestuurd worden. Daar schrijft hij ook veel over.

Er wordt gezegd dat mede door een briefwisseling over onderduikadressen tussen twee Hoornse families die zijn naam

noemen, het huis aan de Westersingel vanaf de Vale Hen in de gaten wordt gehouden door de Duitsers.

Maar het zijn de geheime activiteiten geweest waardoor hij is ontdekt.

Opa wordt op **21 juni 1944** thuis gearresteerd. De dag ervoor is hij nog aanwezig bij de uitreiking van de diploma's aan zijn leerlingen. Het blijft stil tot hij eindelijk op 25 juli een brief mag schrijven aan zijn familie.

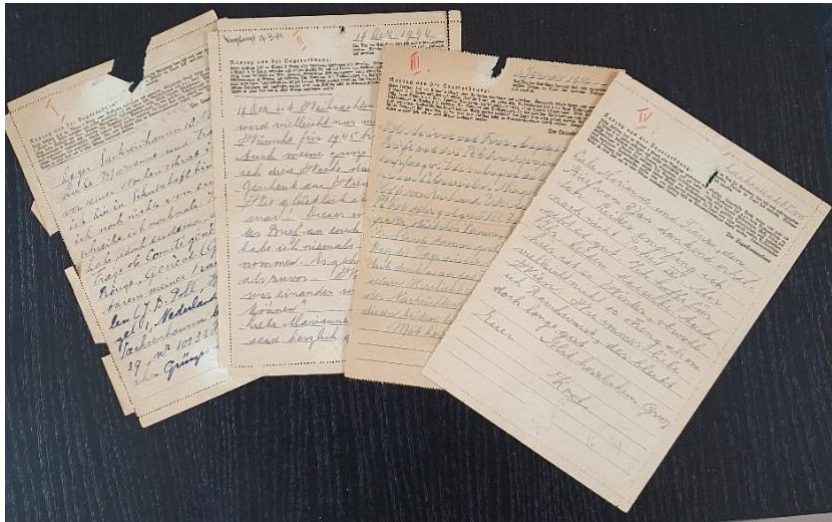

Hierin vertelt hij dat hij eerst naar de Euterpestraat werd gebracht. Een beruchte plek waar gemarteld werd om aan informatie over Joodse onderduikers en verzetsmensen te komen. Diezelfde avond werd hij naar de Weteringschans gebracht waar hij 22 dagen zat. Daarna is hij naar de politiegevangenis in Haarlem gebracht, waar hij met drie man in een cel zat.

Na dulle dinsdag (**5 sept 1944**) wordt hij naar Sachsenhausen getransporteerd. Daar werkt hij in de Heinkel Fabrieken, samen met een heleboel anderen. De Heinkel Fabrieken maakten vliegtuigmotoren en de gevangenen moesten stenen en zand sjouwen. Mensen met een achtergrond in de elektrotechniek moesten werken in de fabriek.

Opa krijgt last van hongerodeem en ischias waardoor hij in de ziekenbarak terecht komt. Hij krijgt toestemming om minder zwaar werk te doen en wordt in een kabelgroep gezet. Ik weet niet wat dat in hield...

Hij kreeg geen berichten meer van thuis. De post werkte aan het eind van de oorlog niet. Ook het Rode Kruis dat voor de post had gezorgd, kon de post niet meer verspreiden.

Opa kon wel naar zijn zwager en schoonzus brieven sturen. Die woonden namelijk in Wenen en Oostenrijk behoorde op dat moment bij het Groot-Duitse Rijk.

In de brieven aan Marianne en Franz schrijft hij dat hij veel werkt en hongerodeem heeft. Zij sturen hem een paar pakketten waar hij heel erg blij mee is. Hij schrijft dan terug:

"Inhoud pakket zeer goed gekozen, tandenborstel, pasta, stuk kam, ui en knoflook kwamen goed van pas."

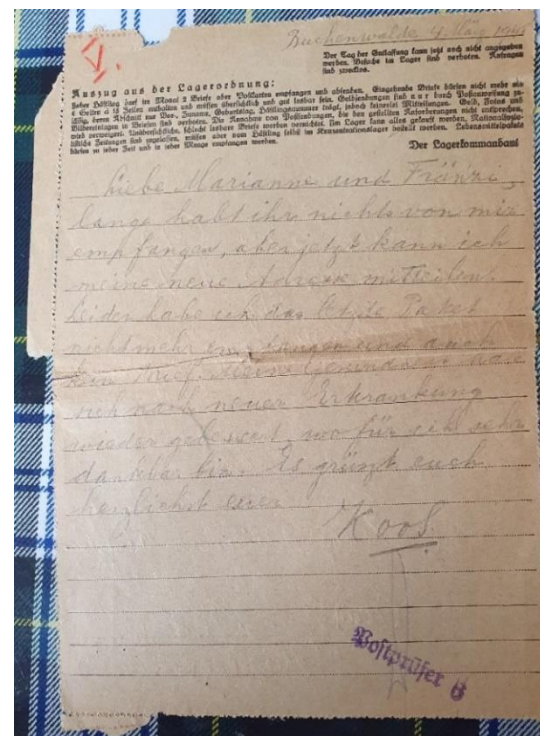
In **februari 1945** is hij naar Buchenwald gebracht. Daar schreef hij op 4 maart nog een brief naar zijn familie in Wenen. Hierin geeft hij zijn nieuwe adres. Verder schrijft hij dat hij na opnieuw ziek te zijn geweest gelukkig weer is opgeknapt. Hierna is er niets meer ontvangen.

Omdat de Duitsers wilden verhullen dat deze kampen er waren, moesten de gevangenen naar Flossenbürg om daarvandaan naar Dachau te lopen. Daar zouden ze vergast of gefusilleerd worden.

Deze tocht begon voor opa op **9 april 1945** en was een van de vele tochten richting Dachau. Ze worden dodenmarsen genoemd.

De mensen liepen weken achter elkaar met af en toe een rustpauze in de berm van de weg.

Onderweg stierven vele mensen van uitputting en er werd veel geschoten.

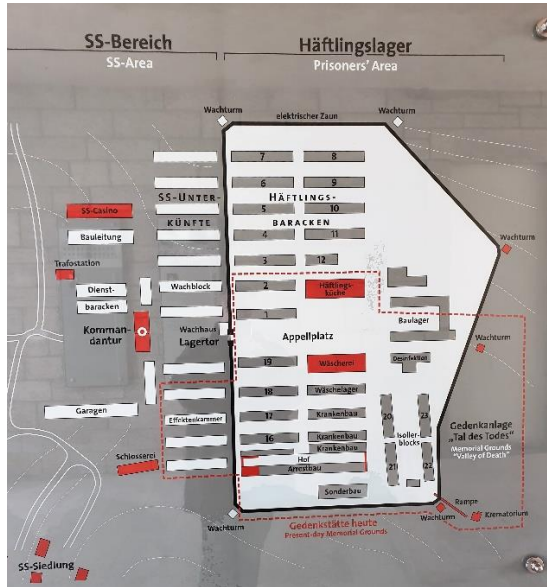
Aan het (voormalige) stadhuis is in **1953** in de Nieuwsteeg een gedenkplaat gemetseld met een reeks namen waar hij tussen staat. Ook heeft hij medailles toegekend gekregen van België en Nederland.

Twee jaar nadat we de spullen van opa in de kast van mijn vader vonden, hebben Arjen en ik zijn laatste reis gemaakt, ter ere van opa.

Foto's hierboven: hoofdgebouw en hek Sachsenhausen, ziekenbarak (met interieur en wasplaats), gedenkteken en enorme vlakte Sachsenhausen, hoofdgebouw en hek Buchenwald, oude foto van het Kleine Lager, grote vlakte Buchenwald, van kleine lager kijkend naar het hoofdgebouw Buchenwald, hoofdgebouw Flossenburg, luchtfoto 1945 Flossenburg.

Op de foto's hieronder: plattegrond Flossenburg, Tal des Totes, aspiramide, steen met foto opa en kaars.

TU MASOWO ROZSTRZELIWANO
WIEZNIOW
PRISONERS WERE SHOT IN
MASS HERE
HIER WURDEN DIE HAFTUNGE
MASSENWEISE ERSCHOSSEN

Mijn opa was niet alleen een verzetsheld en schooldirecteur, maar ook een echtgenoot, vader en opa. Daarom wil ik deze presentatie eindigen met een aantal foto's uit ons familiealbum.

Op de foto's bovenste rij van links naar rechts boven: Koos met Duk en Kees, met zoons, met Pety en Kees.

Onderste rij: Koos in hangmat met zoon Kees.

HOORN 3 MEI 2023